

- 159 *fiantur tempore Quadragesima, anathema sit.* Dicitur notanter in conclusione: Omnia peccata sua mortalia, quia nullum datur praeceptum, nec ecclesiasticum quidem, obligans omnes fideles ad Confessionem peccatorum venialium. Communis cum Sporer loc. cit. n. 71. contra aliquos antiquos, & habetur clare ex Concilio Trid. sess. 14. cap. 5. ibi: *Venialia, quibus à Dei gratia non excludimur, & in qua frequentius labimur, quamquam recte, & utiliter, citraque omnem presumptionem in Confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat, taciti tamen circa culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.* Quamvis autem non habentes illum peccatum mortale nullo praecepto obligentur per se ad Confessionem annuam venialium, tamen, quia sub pratextu carentiae peccati mortalis, omittent penitus Confessionem, non leve præberent fundamentum sinistrae suspicionis, censetur per accidens ad ipsam obligari ratione scandalii, quod semper fere timendum esset. Sic Escobar, & alii apud Sporer loc. cit. n. 527. Et vel maxime, quod S. Bonaventura, Abulensis, Richardus, Nognus, Rhod. alique apud Avers. quest. 15. sect. 3. dicunt, habentes tantum venialia nihilominus obligari ad Confessionem annuam, quia Ecclesia absolute præcipit Confessionem, adeoque, si non habeat mortalia, tenebuntur ad confitenda venialia, quam sententiam vocat probabilem Gobat in experient. tract. 4. num. 230.
- 161 Qui pluries in anno confessus est peccata sola venialia, si die ultima anni peccat mortaliter, vel recorderetur peccati mortalis non confessi, tenetur illa ultima die confiteri ad satisfaciendum praecepto, cui necdum satisfacit, cum Confessio venialium non sit materia praecepti. Vasquez, Reginaldus, Layman, Bonacina, Lugo, Arriaga, Aversa, Castropalaus cum La Croix l. 6. p. 1. n. 2040. & alii passim contra paucos. Qui tamen mortale peccatum anno precedente commissum, & per oblivionem omissum, hoc anno confessus est, satisfacit praecepto, quia licet tale peccatum remissum esset indirecte, adhuc tamen erat materia necessaria hujus Confessionis, ut remitteretur directe. La Croix loc. cit. n. 2041. & alii passim.
- 163 Qui per annum saltem semel confessus est mortale dubium cum venialibus, satisfacit praecepto, nec tenetur iterum confiteri, quamvis postea inclat in mortale certum, quia erat obligatio confitendi illud peccatum dubium, adeoque posuit materiam praecepti. Lugo disp. 15. n. 169. Dicastill. dist. 7. num. 135. La Croix loc. citat. & alii passim.
- 164 Annus pro implendo hoc praecepto secundum Vasquez, Nugnum, Silvestr. Castropal. Lug. Rhod. Dicastill. Gorm. Bosc. & alios cum Diana part. 3. tractat. 4. resolut. 81. computandus est à die prima Januarii usque ad ultimam Decemb. quia nomine anni per praeceptum expressi in communi acceptione intelligitur illud tempus, quod à prima die Januarii decurrit usque ad ultimam diem Decembris. Secundum autem Sotum, Navarrum, Suarez, Coninch. Layman, Fagundez, Bonacina, Arriag. Avers. Tannerum, & alios, computandus est à Paschate ad alterum Pascha, ita ut qui post Paschalem hanc Confessionem in peccatum mortale lapsus est, ejus Confessionem usque ad sequens Pascha differre possit, & non amplius citra peccatum mortale. Et haec opinio est communior, & ecclesiastica consuetudini conformior, ut recte notant Suarez disp. 39. sect. 3. Coninch. disp. 5. dub. 6. Tannerus disp. 6. quest. 7. Layman cap. 6. num. 8. Sporer loc. cit. num. 524. & alii. Et de facto id confirmat praxis ecclesiae, siquidem eo solo tempore Pastores à fidelibus suis Confessionem peccatorum intra annum commissorum exigere solent: arg. Extravagan. Vices illius de Tre-gua, & pace, ubi dicitur: De Jure (id est, ca-
- 165 *pit.* Omnis utriusque 12. de Penitentia, & remissionibus) tenetur Parochianus saltem in Paschate proprio confiteri Sacerdoti.
- 166 Praeceptum annuae Confessionis potest per se adimpleri in quocumque anni tempore; nec obligat per se tempore Paschali, sed solum per accidens, ratione Communionis Paschalis, quam Confessio peccatorum mortalium necessario praecedere debet. Sic communior, & probabilior sententia cum Soto, Victor, Henriq. Em. Sá, Viquez, Valentia, Coninch. Bonacina. Layman, Filiucc. Castropal. Lug. Dicastill. Arriag. Tamburin. Bosc. Gorm. citatis, & secutus à La Croix loc. cit. n. 2042. Sporer l. c. n. 535. cum aliis ibi citatis, Reiffenstuel theol. moral. tract. 10. dist. 3. quest. 2. num. 15. 16. & alii passim contra P. Sol. Suarez, Fagundez, & alios; Et ratio est, quia Concilium Lateranense in citat. exp. Omnis utriusque sexus, aliter statuit de annua Confessione, & aliter de Sacra Communione: De Sacra enim Communione statuit, quod illa ad minus in Pascha suscipiatur: suscipiens recurrens ad minus in Pascha Eucharistiae Sacramentum; De annua Confessione vero, quod saltem semel in anno habeatur: Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur: Quae verba nisi ad alienum sensum torquentur, satis clare significant tempus praecepti pro Confessione esse totum annum, ut recte intelligitur La Croix l. c. Reiffenstuel l. c. alique supracitati.
- 167 Nec obstat communis consuetudo confitendi in Paschate, & quod tunc Pastores soleant à suis Fidelibus Parochianis exigere testimonium Confessionis, & quod in cit. Extravagan. vice illius, de Tre-gua, & pace, dicitur quod de jure tenetur Parochianus saltem in Paschate proprio confiteri Sacerdoti, quia legenti contextum patet mentem Pontificis fuisse tantum dicere, quod saltem in anno debeat Parochianus recognoscere Parochum; quod si aliis non fecerit, debeat in Paschate, de quo ideo specialiter meminit, quia tunc solent omnes confiteri, & qui est in mortali, per accidens tenetur ratione Communionis, cujus digna perceptio, habita copia Confessarii, praemittenda est Confessio Sacramentalis; nec sufficit sola Contritio de commissio peccato mortali, proiudicavit Concilium Trid. sect. 13. cap. 7.
- 168 Unde si quis sive culpabiliter, sive ob legitimum impedimentum in paschate non est confessus, is tenetur postea per annum decursum confiteri, quia hoc praeceptum urget toto anno. Sic Doctores citati. Qui toto anno non confititur sine justa causa, peccat mortaliter, quia transgreditur praeceptum in re gravissima. Communis. Insuper qui culpabiliter non confititur semel in anno, vivens interdicti ingressu Ecclesiae, & moriens privatim Ecclesiastica sepultura; & c. Omnis utriusque sexus 12. de Penitentia, & remissionibus. Ipse tamen non adimplens praeceptum annuae Confessionis non est ipso Jure interdictus, sed interdicendus. Unde, si ante declarationem moriatur, non est privandus ecclesiastica sepultura, nisi tamen intermissio esset notoria, vel adesset statutum Synodale in contrarium. Vide verb. Eucharistia n. 24. & verb. Pascha n. 19. & 20.
- 169 Qui sive justa, sive injusta de causa Confessionem annuam omisit, tenetur postea confiteri, cum primum commode poterit: Sic Sporer loc. cit. n. 536. ubi dicit esse hanc communem, & sibi omnino veram sententiam cum Navarro, Suar. Coninch. Laym. Gobat, & aliis, quam ut probabilior defendit etiam La Croix lib. 6. part. 2. numer. 2046. cum plurimis ibi citatis contra S. Antonium, Silvestre & alios non paucos. Vide verb. Pascha num. 21. & 22.
- 170 Quoquoque dicitur differre Confessionem ultra annum,

- probabilis est eo gravius peccare, quia longius recedit ab intentione praecepti jubentis Confessionem fieri saltem semel quolibet anno; Dilationem tamen illam esse unicum peccatum continentem, tenent Valentia, Coninch. Nugnum, Laym. Diana, Silvestre, & alii cum Aversa apud La Croix loc. cit. n. 2044. Sporer loc. cit. n. 536. & plures alii contra Bonacina, Vasq. Suarez, & alios volentes, talem peccare toties mortaliter, quoties occasionem commodam confitendi oblatam negligit.
- 173 Qui pluribus annis jam elapsis non est confessus, confitendo prima, vel secunda die, vel alia hujus currentis anni, valet hae sua unica Confessio, tam pro hoc anno, quam pro omnibus annis praeteritis, quia per unicam hanc Confessionem obtinet finem praecepti, qui est reconciliatio cum Deo per Confessionem omnium mortalium eousque commissorum; La Croix loc. cit. n. 2047. cum Aversa, Bosco, Gorm. ibi citatis, Sporer loc. cit. n. 533. Lugo disp. 15. num. 180. & alii. Si autem adhuc ante finem hujus anni relaberetur in mortale, probabilis obligaretur ad iterum confitendum hoc anno, quia priori Confessione censetur satisfecisse obligationi praecedentis anni, cujus obligatio necdum erat sublata, adeoque, si iterum peccaret mortaliter, cum nova adveniret obligatio per novum peccatum, iterum confiteri obligabitur; La Croix loc. cit. n. 2047. cum Suarez, Nugn. Coninch. Hurtad. Filiucc. Bonacina, Laym. Aversa ibi citatis, Sporer loc. cit. num. 536. ubi cum Coninch. & Layman omnino certam putat hanc sententiam, quidquid negent alii.
- 175 Praecepto ecclesiastico annuae Confessionis non satisfacti per Confessionem voluntarie nullam, & scienter invalidam, & sacrilegam. Unde Alexander VII. die 24. Septemb. 1665. inter alias merito damnavit sequentem propositionem 14. in ordine, ibi: *Qui facit Confessionem voluntarie nullam, satisfacit praecepto Ecclesiae.*
- 176 Praecepto annuae Confessionis potest satisfieri confitendo, tum proprio Parocho, tum aliis Confessariis legitime approbatis, sive secularibus, sive Regularibus; Communis. Quamvis enim esset olim obligatio confitendi proprio Parocho, ex quo Concilium Lateranense relat. in cap. Omnis utriusque sexus: dicat, *Confiteatur proprio Sacerdoti*, tamen nunc certo satisfaciunt, qui confitentur Regularibus legitime approbatis, ut patet ex Bulla 22. Leonis X. incip. *Dum intra mentis arcana* §. 6. Bulla 48. Pauli III. incip. *Licet debitum*: Item ex Extravagan. Benedicti XI. incip. *Inter cunctas, de privilegiis*; Item ex constitutione Clementis VIII. incip. *Significatum* fuit nobis: cum similibus. Unde Alexander VIII. die 31. Augusti 1690. merito damnavit sequentem propositionem 20. in ordine, ibi: *Confessiones apud Religiosos factae pleraque, vel sacrilegae sunt, vel invalidae.* Non sufficit tamen Confessio facta Regulari, qui pro approbatione se praesentavit Episcopo, & fuit injuste reprobatus, ut expresse habetur ex sequenti propositione 13. in ordine inter merito damnatas ab Alexandro VII. die 24. Septemb. 1668. ibi: *Satisfacit praecepto annuae Confessionis qui confitetur Regulari Episcopo praesentato, sed ab eo injuste reprobat.*
- 178 Alta. Vide verb. Absolutio, verb. Approbatio, verb. Confessarius, verb. Sigillum.
- 179 Moriturum, qui, antequam incidat subitus agri-tudinis gravis casus, signa contritionis exhibuit, & postquam supervenit Confessarius nullo signo hanc voluntatem ostendit, adhuc tamen absolvi posse multo verior, & tuta est opinio. Neque hic locum habet controversia, dum absolutio conferenda sit sub conditione, an absolute; haec enim tantum valet in casu, quo moriturus dubia prorsus, & ambigua contritionis signa praebuit. De synodo diaeces. lib. 7. c. 15. §. 8. nov. edit.
- Si vero ex nullo testimonio constet, illum ante casum mortalis illius morbi signa doloris exhibuisse, & petisse Confessionem, adhuc tamen multo verior est opinio contententium; ut absolvatur sub conditione, dummodo moriturus christiane vixerit; nam acta christiane vitae totidem sunt voces, quibus miser ille absolutionem sibi dari petierit, & contritionem exhibuerit; & nisi sint praesentes actus penitentis, per vitam illam antea christiane actam, praecessisse dicendi essent, & tunc pro praesentibus haberi, quemadmodum praesens censetur contritio, ante subitum mortis casum praemissa. De synod. diaeces. lib. 7. c. 15. §. 10. nov. edit.
- 181 Sunt etiam qui velint, neque iis negandum absolutionem sub conditione, qui licet male vixerint, tamen Catholicam Fidem retinuerint, & pro Catholicis se gesserint, quorum tamen sententia nimis laxior videtur. *Ibid.* §. 13.

ARTICULUS III.

Quoad ea, quae concernunt satisfactionem Sacramentalem, seu Penitentiam.

SUMMARIUM.

- S**atisfactio Sacramentalis quid sit.
- Effectus satisfactionis Sacramentalis est remissio poenae temporalis.
- An satisfactio Sacramentalis remittat totam poenam temporalem, ita ut nihil remaneat luendum in Purgatorio. Quidam tenent sententiam affirmativam.
- At contraria negativa tanquam probabilior, & communior defenditur.
- Unde dicendum est, quod per satisfactionem Sacramentalem, eo major, vel minor poena remittitur, quo major, vel minor fuerit satisfactio, & quo majori, vel minori dispositione fuerit adimpleta.
- An satisfactio Sacramentalis, ut effectum suum sortiatur, debeat necessario adimpleri à Penitente in statu Gratiae; Tres sunt Doctorum sententiae, quae assignantur, & eligitur tertia docens, quod, durante statu peccati mortalis, satisfactio Sacramentalis non sortiatur suum effectum; bene vero sortiatur, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu Gratiae.
- Probatur specialiter, quod, durante statu peccati mortalis, satisfactio Sacramentalis non sortiatur suum effectum.
- Item probatur specialiter, quod, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu Gratiae, satisfactio Sacramentalis sortiatur suum effectum, & reviviscant opera mortua, & mortificata.
- Satisfactio, seu penitentia Sacramentalis adimpleta, seu peracta in statu peccati mortalis, sufficit ad integritatem Confessarii, & ad implendum praeceptum Confessarii de persolvenda Penitentia.
- Confessarius per se loquendo tenetur sub gravi injungere Penitenti aliquam satisfactionem seu Penitentiam.
- Et quidem licet satisfactio in esse exhibitio, seu in actuali executione posita, sit solum pars integralis Sacramenti Penitentiae; satisfactio tamen in voto, id est, propositum saltem implicitum satisfaciendi, potest dici pars essentialis ipsius.
- Hinc Penitens sub gravi obligatione ex genere suo mortali tenetur accipere, & implere Penitentiam rationabilem obligatorie impositam à Confessario, ita ut, qui nullam penitentiam accipere vellet, non posset absolvi.

Pro-

- 13 Probatur conclusio ex Concilio Tridentino.
- 14 Adducitur, & solvitur obiectio ex Scoto.
- 15 Potest tamen Penitens ex aliqua rationabili causa licite habere, vel illum in particulari Penitentiam requirere.
- 16 Penitens tenetur satisfactionem, seu Penitentiam acceptam adimplere, & quidem sub gravi peccato, si sit gravis, & pro gravioribus peccatis; sub levi autem, si sit levis, pro peccatis venialibus, aut mortalibus jam antea confessis, & remissis.
- 17 Penitens tenetur adimplere Penitentiam tempore, vel termino sibi à Confessario praefixo.
- 18 Potest tamen termini dilatio facile excusari à mortali, & assignantur casus.
- 19 Si terminus à Confessario praefixus non sit, tenetur Penitens Penitentiam implere quam primum commode moraliter potest.
- 20 Unde quomodo sit levis peccatum ipsam adimplentem penitentiam differre ad duos, vel tres, aut quatuor, vel quinque dies, plus, minusve; tamen grave peccatum erit, si nimirum, & ad longum tempus differatur, praesertim si praevideatur impotentia, seu oblitio eam adimplendi, aut si penitentia implenda ipsa dilatio minuat.
- 21 Penitens potest adimplere penitentiam, quando adimplet aliud opus praecipuum, modo penitentia, & aliud opus se invicem non excludant.
- 22 Penitens satisfaci penitentia sibi injuncta, ita ut nihil repetere teneatur, si rem injunctam integre adimpleat, quomodo non intendat, immo nec cogitet tunc implere penitentiam, & satisfacere suae obligationi.
- 23 Penitens tenetur per se ipsum penitentiam adimplere, ita ut non auctoritate propria, nec Confessarii, possit eam adimplere per alium.
- 24 Penitens non tenetur adimplere penitentiam ante abolitionem, aut Communionem.
- 25 Quando penitens, sive inculpabiliter, sive culpabiliter oblitus est penitentia sibi imposita, quando non recordatur, nec memorem Confessarium consulere potest, tunc cessat ejus obligatio illam adimplendi; nec tenetur Confessionem repetere, ut aliam penitentiam recipiat; Consultum tamen est in sequenti Confessione petere sibi imponi aliam congruam peccatis, qua confiteri solet.
- 26 Penitens invalide absolutus non tenetur adimplere penitentiam.
- 27 Penitentia injungenda debent esse aliquo modo proportionate delictis, salutaris, convenientes penitentium dispositioni, facultati, & utilitati.
- 28 Unde graviter peccant Confessarii, qui absque ulla justa causa ex mera convenientia, affectu, vel respectu humano levissimas injungunt penitentias pro gravioribus peccatis; Et si tali convenientiam ansam praebent licentiam peccandi, eorum peccatorum participes sunt.
- 29 In penitentia injungenda debent Confessarii praeculis semper habere duos fines, qui assignantur.
- 30 Confessarii dicitur fines praeculis habentes possunt quandoque etiam leviores penitentias pro qualitate, dispositione, & statu penitentium imponere.
- 31 Assignantur hic in specie praecipua aliqua causa, propter quas levior penitentia, quam alioquin peccata mererentur, possit licite à Confessariis imponi.
- 32 Opera pro penitentia Sacramentali regulariter injungenda consistunt generice in jejuniis, ora-

- tionem, & elemosinam; & quae sub ipsis comprehendantur.
- 33 Pro satisfactione, seu Penitentia Sacramentali potest nedum injungi opus bonum externum, sed interdum, considerato penitentis statu, etiam opus bonum internum.
- 34 Pro penitentia imponi potest etiam opus aliunde praecipuum.
- 35 Et tunc in illud cadit duplex obligatio, cujus utriusque circumstantia in casu omissionis erit in Confessione aperienda.
- 36 Ordinarie tamen, cessante justa causa, non sunt imponenda pro penitentia opera aliunde jam praecipua, & debita, sed opera supererogatoria, & aliunde indebita.
- 37 Potest Confessarius interdum, modica penitentia imposita, etiam reliqua penitentis opera, tam debita, quam libera determinato aliquo tempore faciendae, auctoritate Clavium elevare, & imponere in penitentiam Sacramentalem; immo hoc quandoque valde expedit magnis peccatoribus.
- 38 Potest pro penitentia injungi oratio, elemosyna, vel aliud opus bonum applicandum pro animabus Purgatorii.
- 39 Penitentia regulariter imponenda est post audita peccata ante datam abolitionem.
- 40 Ceterum potest etiam imponi penitentia post datam abolitionem, non solum quando Confessarius est oblitus eam imponere ante, sed etiam aliquando ex studio, & voluntate.
- 41 Penitentiam sibi à Confessario impositam non potest penitens commutare in aliud opus etiam evidenter melius.
- 42 Penitentiam commutare potest non solum ille Confessarius, qui eam imposuit, sed etiam quicumque eius aequalem potestatem habens.
- 43 Confessarius tamen non habens potestatem in casu res. cit. non potest commutare penitentiam ab alio pro reservatis impositam; Alii autem probabiliter sustinent contrarium.
- 44 Commutatio Penitentiae, si fiat ab eodem Confessario qui illam imposuit, potest etiam fieri extra Confessionem; dummodo duret adhuc Sacramentum moraliter, id est, dummodo Confessarius adhuc habeat notitiam saltem confusam Confessionis, & status penitentis.
- 45 Si autem Confessarius oblitus esset omnino Confessionis, & nullam penitus retineret notitiam status penitentis, non posset penitentiam commutare, nisi repeteretur Confessio, seu saltem penitens rememoraret in confuso sua peccata. Alii tamen probabiliter sustinent contrarium.
- 46 Si commutatio penitentiae fiat à Confessario diverso ab illo, qui illam imposuit, debet necessario fieri in Confessione.
- 47 An ad hoc, ut posterior Confessarius possit in nova Confessione commutare penitentiam prius ab alio impositam; necesse sit, quod ipsi repeteretur, & expliciter illa peccata, ob quae prior Penitentia fuit imposita. Multi tenent negativam sententiam.
- 48 Affirmativa tamen sententia, quod nonne necesse sit repetere dicta praevista peccata, est communior, probabilior, & tutior.
- 49 Adducuntur Canonae penitentiales.
- 50 Subducitur hic penitentia solita imponi ob violationem Immunitatem ecclesiasticam.

Satisfactio Sacramentalis est solutio, seu compensatio poenae temporalis debite ob injuriam Deo illatam consistens in operibus bonis, & poenitentibus à Confessario taxatis in Sacramento Penitentiae. Est in re Communis.

Et-

- 2 Effectus satisfactionis Sacramentalis est remissio poenae temporalis, quia ipsa praeter generale virtutem satisfactoriam cujuscumque boni operis in gratia facti ex opere operantis, habet virtutem specialem ex opere operato compensandi, & delendi partem poenae temporalis peccatis debita, quam non haberet, si illud opus esset voluntarie assumptum, aut aliunde impositum. Communis ex Conc. Trid. sess. 14. c. 3. & 8. & Con. 122. 130. 14. & 15. Cum enim sit pars integralis Sacramenti à Christo specialiter instituta ad satisfactionem poenae; debet virtute Sacramentali habere aliquem effectum ex opere operato, quem alius non haberet.
- 3 An autem satisfactio Sacramentalis à Confessario imposita, remittat totam poenam temporalem peccatis debitam, ita ut satisfactione perfecta, nihil amplius remaneat penitentem luendum in Purgatorio? Variant Doctores. Affirmativam sententiam tenent Major, Scotus, Medina, Hurtado, & alii apud Mastrium, in Theol. moral. disp. 21. num. 267. Oppositam negativam sententiam tanquam probabilior, & communior defendunt Suarez, Vasquez, Lugo, Bonacina, Aversa, Merarius, Valentia, Nugnus, Reginaldus, Caspensis, & ex Scotistis Aretinus, & alii passim citati; & secuti ab ipso Mastrio loc. cit. n. 267. Et ratio hujus nostrae probabilioris, & communioris sententiae est, quia admissa contraria sententia sequeretur, quod quicumque decederet ex hac vita paulo post Confessionem, penitentia perfecta, nullas omnino poenas luere deberet in Purgatorio, quod est alienum à communi sensu Ecclesiae; Sic enim negligenter poenitus Indulgentiae, & alia opera bona; tum quia nullus Confessarius, quantumvis prudens, & doctus, certo scit, quamvis mensura cogitentur peccata in Purgatorio, & quanta poena cuicumque peccato correspondeat, & qualis satisfactio Sacramentalis correspondeat tanta poena Purgatorii, adeoque, ut recte argumentatur Mastrius loc. cit. non potest inferri, ut praetendant adversarii, quod per satisfactionem à Confessario taxatam etiam prudenti Judicio juxta peccatorum gravitatem tollatur omnis poena peccato debita, ita ut penitentia, perfecta satisfactioque, nihil in Purgatorio luendum maneat.
- 5 Unde dicendum est, quod per satisfactionem Sacramentalem, non remittitur tota poena temporalis, sed eo major, vel minor poena remittitur, quo major, vel minor fuerit satisfactio, & quo majori, vel minori dispositione fuerit adimpleta. Sic Mastrius loc. cit. n. 268. Henno tom. 2. tract. de Penitent. disp. 6. q. 5. conclus. 3. Lugo disp. 25. n. 26. & 27. La Croix lib. 9. part. 2. num. 1237. & alii. Et ratio prima partis est, quia, si parva satisfactio, remittit ex opere operato aliquid poenae temporalis, quia virtute clavium est ad id elevata, plus sine dubio remittet satisfactio, cum sit etiam secundum se totam elevata. Ratio autem secundae partis est, quia, sicut idem Sacramentum cum majori dispositione susceptum plus de Gratia confert, ut expresse docet Conc. Trid. sess. 7. cap. 7. ubi loquens de adultorum justificatione per Sacramenta, dicit, illos justificationem recipere secundum propriam cujusque dispositionem, & cooperationem, ita & haec pars Sacramenti plus de poena remittit, quando fit cum majori dispositione; & est contra minus remittit, quando fit, seu adimpletur cum minori dispositione; Est enim discordantia de effectus satisfactionis Sacramentalis proportionate ad effectum Sacramentorum.
- 6 An vero satisfactio Sacramentalis, ut effectum suum sortiat, debeat necessario adimpleri à Penitente in statu Gratiae, vel etiam sufficiat ad talem effectum, quamvis adimpleatur in statu peccati mortalis? Tres sunt Doctorum sententiae. Prima absolute negat, satisfactionem Sacramentalem in statu peccati adimpletam suum sortiri effectum, non solum

pro eo tunc; sed nec etiam postea, remoto obice peccati, & succedente statu Gratiae; & pro hac citantur D. Thom. Richardus, Capreolus, Adrianius, Valentia, Ledesma, Hurtado, & alii quamplores apud Mastrium loc. cit. n. 276. & apud La Croix l. 6. part. 2. num. 1237. Secunda absolute affirmat, satisfactionem Sacramentalem in statu peccati mortalis adimpletam suum effectum, nempe remissionem poenae temporis, scilicet in statu peccati mortalis; At vero affirmat talem suum effectum sortiri postea, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu Gratiae. Sic Cajet. Petrus Sotus, Henricus, & alii quamplores apud Mastrium loc. cit. n. 276. & apud La Croix l. 6. part. 2. num. 1237. Tertia, media via procedens, negat quidem satisfactionem Sacramentalem in statu peccati mortalis adimpletam sortiri suum effectum, nempe remissionem poenae temporis, scilicet in statu peccati mortalis; At vero affirmat talem suum effectum sortiri postea, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu Gratiae. Sic Cajet. Petrus Sotus, Henricus, & alii quamplores apud Mastrium loc. cit. n. 276. & apud La Croix l. 6. part. 2. num. 1237. cum aliis ibi citatis, Rosignolus de Penitentia part. 1. q. 1. art. 11. n. 7. & 9. cum aliis ibi citatis, Viva ad prop. 18. Alexand. VIII. num. 14. & alii plures & ex Scotistis Sporer tom. 3. part. 3. cap. 1. q. 1. n. 140. & seq. Felix Potestas tom. 1. p. 4. n. 3. 90. & seq. Et haec opinio videtur jam communior, & probabilior.

Unde probatur specialiter, quod durante statu peccati mortalis, satisfactio Sacramentalis non sortitur suum effectum, quia effectus primarius satisfactionis Sacramentalis est remissio poenae temporalis; sed existens in peccato mortali pro eo tempore, quo in eodem existit, non potest mereri talem remissionem, ergo &c. Major est certa. Probatur minor quia, qui dignus est poena aeterna, non est dignus, ut obtineat remissionem poenae temporalis, cum non possit remitti temporalis, nisi prius remissa culpa mortali; poena aeterna ipsi debita commutata sit in poenam temporalem; & sic sola ipsa poena temporalis luenda supersit, adeoque &c. Tum quia, remissio poenae temporalis est effectus secundarius Sacramenti, ideoque, pendere videtur à permanenti effectus principalis, ac primarii, qui est remissio culpae mortalis per infusionem Gratiae sanctificantis.

Item probatur specialiter, quod ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu Gratiae, satisfactio Sacramentalis sortitur suum effectum, quia satisfactio injuncta à Confessario virtute Clavium, ut definitur à Concilio Tridentino sess. 14. cap. 3. est pars Sacramenti Penitentiae, & confert ad perfectam peccatorum remissionem in ordine ad poenam temporalem pro eisdem debitam; sed Sacramenta, quae suum producant effectum ex opere operato, si illud non obtinent, extante obice, obtinent postea, eodem obice ablato, & remoto; ergo hoc idem dicendum est de satisfactioe Sacramentali, quae ut pars Sacramenti operatur virtute Clavium, & ex opere operato, adeoque licet satisfactio Sacramentalis adimpleta in statu peccati mortalis non potuerit pro tunc sortiri suum effectum, tamen obice peccati mortalis, ipsam tamen suum effectum sortietur, recedente, seu remoto obice dicti peccati mortalis; alius non causaret dictam remissionem poenae temporalis ex opere operato. Ex occasione autem n. 7. & 8. non omittendum, bona opera ratione peccati lethalia alia esse mortua, & alia mortificata. Prima sunt, quae fiunt in peccato mortali, quod est mors animae; unde dicuntur nasci mortua, & reviviscere impossibilia. Secunda sunt, quae facta fiunt in gratia, quae

Et-

est vita animae; si tamen accessit peccatum mortale, ob quod rationem meriti ad vitam dependant eternam, utpote tamen nata viva, recedente lethali, reviviscunt: Hinc prodire versus:

Illa reviviscunt, quae mortificata fuerunt.
Vivere non possunt, quae mortua nata fuerunt.

Bona autem opera mortuis, licet non prosint ad vitam eternam, nec per poenitentiam reviviscant, juxta tamen ad alia, juxta versus Glossae c. Quod quidam 4. de Poenitentia, & remiss. verb. Poenitentia. *Isidoro* melius hoc voluit significari, ut

Quae cum mortali bonafuerint, dant bona terra.
Corfaciunt humile, & minuunt tormenta gehennae.

9 **Satisfactio, seu Poenitentia Sacramentalis** adimpleta, seu perfecta in statu peccati mortalis sufficit ad integritatem Sacramenti, & ad implendum praecipuum Confessarii per se loquendo tenetur sub gravi injungere Poenitentiam aliquam satisfactionem, seu Poenitentiam, Communis. Et patet ex verbis praecipuis Concilii Tridentini sess. 14. cap. 8. ibi: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & Poenitentium facultate salutaris, & convenientes satisfactiones injungere.* Unde idem Concilium citat. sess. 14. c. 3. *& can. 4. enumerat satisfactionem inter partes Sacramenti Poenitentiae.*

10 **Confessarius per se loquendo tenetur sub gravi** injungere Poenitentiam aliquam satisfactionem, seu Poenitentiam, Communis. Et patet ex verbis praecipuis Concilii Tridentini sess. 14. cap. 8. ibi: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & Poenitentium facultate salutaris, & convenientes satisfactiones injungere.* Unde idem Concilium citat. sess. 14. c. 3. *& can. 4. enumerat satisfactionem inter partes Sacramenti Poenitentiae.*

11 **Et quidem licet satisfactio in esse exhibitio, seu in actuali executione posita, sit solum pars integralis Sacramenti Poenitentiae; Satisfactio tamen in voto, id est, propositum saltem implicitum satisfaciendi potest dici pars essentialis ipsius, se tenens ex parte materiae proxima, in quantum hoc sublatum (id est, si Poenitens tale propositum saltem implicitum non haberet, sed contrariam voluntatem) non conficeretur Sacramentum, cum qui Contritus, vel Attritus confitetur, debeat habere etiam votum, & propositum satisfaciendi, id est, solvendi poenam post absolutionem remanentem, nam si peccator tale propositum saltem implicitum non haberet, sed potius voluntatem contrariam, Sacramentum non conficeretur; Scotus in 4. dist. 16. q. 1. liter. E. *Mastrius in theol. moral. disp. 21. q. 11. art. 1. n. 264. & in 4. disput. 5. n. 596. cum aliis, Felix Potestas tom. 1. part. 4. num. 3180. & alii.***

12 **Hinc Poenitens sub gravi obligatione ex genere suo mortali tenetur acceptare, & implere Poenitentiam rationabilem obligatione impositam a Confessario; ita ut, qui nullam penitentiam acceptare vellet, non posset absolvi, quia non esset dispositus, nec verum dolorem haberet. Sic Communissima Doctorum sententia omnino vera, Concilii conformis, & in praxi omnimode tenenda; textu Sporer loc. cit. n. 547. contra Medinam, Sotum, Cajetanum, Silvestrum, Armillam, Navarrum, & paucos alios.**

13 **Probatum nostra Conclusio ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 8. ubi ex verbis Christi Matth. 18. Quodcumque ligaveritis super terram, erit ligatum & in caelis; & Joannis 20. Quorum retinueritis peccata, retenta sunt; concludit in Confessariis esse potestatem ligandi, non tantum ad infirmitatis medicamentum, sed etiam ad peccati commissi vindictam, ac satisfactionem, ibi: "Habeant praeculibus, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum**

ad nostrae vitae custodiam; & infirmitatis medicamentum, sed etiam in praeteritum peccatorum vindictam, & castigationem; Nam claves Sacramentum, non ad solvendum dumtaxat, sed & ad ligandum concessas, antiqui Patres & credunt, & docent." Ex quibus verbis clare patet, non posse Poenitens rationabilem Poenitentiam respicere, cum in Judice potestas imponendi supponat in reo obligationem acceptandi. Unde haec veritas temerarie jam negaretur, inquit Suarez, Immo Victoria, & quidam alii volunt esse de Fide obicit. Conc. Trid. textum, ut notat Henno tom. 2. tract. de Poenitentia. disp. 6. q. 3. concl. 1.

Nec valet obijcere, quod etiam Scotus in 4. dist. 15. q. 2. §. De secundo principali, & dist. 19. §. Ad questionem 11. D. uti a pluribus etiam Scoticis intelligitur, & citatur, tenet Poenitentem posse Poenitentiam non acceptare, & absolvi, si dicat, velle poenam solvere in Purgatorio. Non valet, quia Scotus tantum vult absolvendum esse ex caritate Poenitentem, qui ex nimia animi fragilitate respueret omnem Poenitentiam peccatis condignam, si aliter esset dispositus, ubi non vult omnem Poenitentiam simpliciter, sed omnem Poenitentiam condignam, ut satis explicat in Reportar. Col. dist. 19. q. 1. n. 14. indicans, quod alibi loqueretur de eo, qui nollet recipere Poenitentiam illam de quacumque importuna, quae esset condigna ut expresse notat Henno l. c. concl. 1. & Henricus disput. 4. de satisfact. n. 15. Sannig. dist. 12. q. 2. num. 10. & 11. Reiffenstuel tract. 14. dist. 10. q. 1. n. 12. & alii: Tum quia, ut recte observat Mastrius in theol. moral. disput. 21. q. 1. art. 3. n. 282. certum est etiam de mente Scoti simpliciter, & absolute loquendo Poenitentem obligari ad acceptandam, & implendam Poenitentiam sibi rationabiliter a Confessario impositam; nec posse licite illam respuere, & satisfactionem in Purgatorio implendam reservare, quia cit. dist. 19. Scotus dicit Poenitentem teneri Poenitentiam acceptatam adimplere sub poena peccati, quae obligatio nulla esset, nisi potestas ligandi obligationem induceret, in qua potestate fundatur haec obligatio ex parte poenitentis, non autem in sola ipsius acceptance, ut innotuit Scotus illis verbis: *Tunc enim obligatur praecipue ecclesiae, cui se voluntarie submittit, quibus verbis significat hanc obligationem oriri ex impositione ipsa, & jussione Confessarii, ne dicatur potestas Confessarii coarctata, & subjecta ad consensum ipsius Poenitentis, ut solum possit obligare, quando alter vult obligari. Haec Mastrius l. c. num. 282.*

Potest tamen Poenitens ex aliqua rationabili causa, v. gr. quia ipse commode secundum suum statum, & conditionem peragere nequit, licite hanc, vel illam in particulari Poenitentiam respuere, veluti sibi non convenientiorem, ac rogare Confessarium, ut aliam mitiorem, sibi que convenientiorem imponat, ut docet Scotus in 4. dist. 15. q. 1. lit. M. & communis Doctorum, quia ex Tridentino cit. sess. 14. c. 8. Poenitentia a Confessario injungenda debent esse salutaris, & convenientes statui, seu facultati Poenitentium, ibi: *Pro qualitate criminum, & Poenitentium facultate salutaris, & convenientes Poenitentias injungere.*

Poenitens tenetur satisfactionem, seu Poenitentiam acceptatam adimplere; & quidem sub gravi peccato, si sit gravis, & pro gravibus peccatis; sub levi autem, si sit levis, & pro peccatis venialibus; aut mortalibus jam antea confessis & remissis; Communis. Et quidem prima pars de gravi obligatione eam adimplendi, si Poenitentia sit gravis, & pro gravibus peccatis imposita; patet ex c. Omnis utriusque sexus 12. de poenitentia, & remissionibus, ubi culibet poenitenti praecipitur, quod injunctam sibi poenitentiam propriis viribus studeat adimplere. Et ratio

14 **Poenitens tenetur implere poenitentiam tempore, vel termino sibi a Confessario praefixo, & determinato, Communis.** Potest tamen talis terminus dilatio facile excusari a mortali, quia plerumque praecipuum Confessarii cadit magis in rem ipsam praestandam, quam in tempus praefixum, & determinatum; hinc Doctores recte a mortali excusant eum, qui jussus a Confessario jejunare hac die Veneris, v. g. differit in diem Veneris sequentem; Item si jussus communicare singulis mensibus, mense finito, differat ad sex, vel octo dies, praesertim ex causa, quamvis levi; Diana part. 9. tract. 7. resolut. 57. Sporer l. c. n. 577. & alii passim.

15 **Si terminus a Confessario praefixus non sit, tenetur Poenitens Poenitentiam implere quamprimum commode moraliter potest; Communis:** quia cum adimpletio, seu executio Poenitentiae sit pars integralis, non potest sine justa causa diutius differri; Unde quamvis sit leve peccatum ipsam adimpletionem Poenitentiae differre ad duos, vel tres, aut quatuor, vel quinque dies plus minusve, tamen peccatum grave erit, si nimium, & ad longum tempus differatur; praesertim si praevideatur impotentia, seu oblitio eam adimplendi; aut si Poenitentia implenda ipsa dilatione minuatur, ut esset, si alicui essent pro poenitentia impositae certa quotidiana perpetuae preces, ut quinque Pater, Corona, Rosarium, & hujusmodi; tunc enim ad otidium sine justa causa a mortali excusant plerique apud Sporer loc. cit. num. 578. ubi addit quod ipse aliquid amplius concederet, reprobatque Dianam dicentem loc. cit. Poenitentiam sine mortali differri posse usque ad annum, quod tamen ultra Dianam tenent etiam Leander, Escobar, Henriquez, & alii apud Felicem Potest. l. c. num. 3188.

16 **Poenitens potest adimplere poenitentiam, quando adimplet aliud opus praecipuum, modo poenitentia, & aliud opus se invicem non excludant; Unde dum quis v. g. audit missam de praecipuo, potest recitare certas preces sibi pro poenitentia injunctas, quia haec invicem se non excludunt, cum dictae preces, seu rosarium, vel officium etiam libere, & non pro poenitentia recte recitentur, & non auditur missa de praecipuo, Communis ex generali praxi Fidelium.**

17 **Poenitens satisfacit poenitentiae sibi injunctae, ita ut nihil repetere teneatur, si rem injunctam integre adimpleat, quamvis non intendat, immo nec cogitet tunc implere poenitentiam, & satisfacere suae obligationi; Sporer l. c. n. 180. cum aliis ibi citatis. Vide verb. Officium Divinum art. 2. num. 17. & seq. (Vide Appendicem, n. 60.)**

18 **Poenitens tenetur per seipsum poenitentiam implere, ita ut nec auctoritate propria, nec Confessarii possit eam implere per alium, Mastrius in theol. moral. disp. 21. num. 287. & apud ipsum Vasquez, Coninch. Lugo, Amicus, Aversa, Bonac. & alii passim. Et quidem quod propria auctoritate id facere nequeat, habetur ex propositione 15. inter merito damnatas ab Alexandro VII. die 24. Sept. 1665. ibi: *Poenitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius Poenitentiam adimpleat.* Quod autem neque id facere possit auctoritate Con-**

fessarii, colligitur clare ex Tridentino sess. 14. c. 3. ubi pro materia proxima hujus Sacramenti statuuntur tres actus, *Contritio, Confessio, & Satisfactio poenitentis solum, & non alterius, ibi: Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti ipsius poenitentis actus, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio, qui quatenus, in poenitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione poenitentiae partes dicuntur.*

Poenitens non tenetur adimplere poenitentiam ante absolutionem, aut communionem: Communis. Unde merito Alexander VIII. die 4. Decembris 1690. damnavit inter alias propositionem 16. in ordine, ibi: *Ordinem praemittendi Satisfactionem absolutioni inducit non potest, aut institutio ecclesiae, sed ipsa Christi lex, & praerogativa naturae rei ipsam quodammodo dilantem.* Item damnavit propositionem 17. in ordine, ibi: *Per illam praxim mox absolventi ordo poenitentiae est inversus.* Item damnavit propositionem 22. in ordine, ibi: *Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam praetendunt, antequam condignam de delictis suis Poenitentiam egerint.*

Quando Poenitens sive inculpabiliter, sive culpabiliter oblitus est poenitentiam sibi impositam, quamdiu non recordatur, nec memorem Confessarium consulere potest, tunc cessat ejus obligatio illam adimplendi, nec tenetur Confessionem repetere, ut aliam poenitentiam recipiat. (Vide ibidem, numer. 93.) Unde si culpabiliter oblitus sit, v. g. ob voluntariam nimiam dilationem in ipsa adimplenda, satis erit confiteri dictam culpabilem oblivionem, ut contra Richardum, Silvestrum, & quosdam alios docent Paludan. in 4. dist. 17. q. 5. art. 3. in fine, Cajetanus verb. Confessio iteranda :: verb. Ex parte satisfactionis :: Coninch. disp. 16. dub. 6. n. 86. Layman lib. 5. tract. 6. cap. 15. n. 17. verb. Sed quid? Vasquez, Lugo, & alii communiter cum Sporer l. c. num. 552. Et ratio est, quia praecipuum Confessarii non plus obligat, quam aliae leges, & praecipua, quae dum ignorantur, obligare nequeunt; Merito tamen consulunt citati Doctores expellere, ut Poenitens, qui sive inculpabiliter, sive culpabiliter, oblitus est poenitentiae, in sequenti Confessione petat sibi imponi aliam congruam peccatis, quae confiteri solet. Longe enim melius est satisfacere in hac vita, quam in alia.

Poenitens invalide absolutus non tenetur Poenitentiam adimplere, quia tenetur postea Confessionem repetere, & inde novam poenitentiam peragere. Communis.

Poenitentiae injungendae debent esse aliquo modo proportionatae delictis, salutaris, & convenientes Poenitentium dispositioni, facultati, & utilitati. Communis ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 8. ibi: *Debent ergo Sacerdotes Domini quantum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & poenitentium facultate salutaris, & convenientes poenitentias injungere.*

Unde graviter peccant Confessarii, qui absque ulla justa causa ex mera conniventia, affectu, vel respectu humano levissimas, seu nimis leves injungunt poenitentias pro gravibus peccatis, v. g. pro peccatis carnalibus aliquot Pater, & Ave; Et si tali conniventia ansam praebent licentibus peccandorum peccatorum participes fiunt, ut expresse habetur ex Tridentino loc. cit. ubi sic praecise prosequitur: *Ne si forte indulgentius cum poenitentibus egerint, levissima quadam opera pro gravissimis delictis imponendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.*

In poenitentibus injungendis hos duos fines praeculibus semper habere debent Confessarii, primo, nempe ut quantum fieri potest, poenitentia injuncta sit

24 **Poenitens non tenetur adimplere poenitentiam ante absolutionem, aut communionem: Communis.** Unde merito Alexander VIII. die 4. Decembris 1690. damnavit inter alias propositionem 16. in ordine, ibi: *Ordinem praemittendi Satisfactionem absolutioni inducit non potest, aut institutio ecclesiae, sed ipsa Christi lex, & praerogativa naturae rei ipsam quodammodo dilantem.* Item damnavit propositionem 17. in ordine, ibi: *Per illam praxim mox absolventi ordo poenitentiae est inversus.* Item damnavit propositionem 22. in ordine, ibi: *Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam praetendunt, antequam condignam de delictis suis Poenitentiam egerint.*

25 **Quando Poenitens sive inculpabiliter, sive culpabiliter oblitus est poenitentiam sibi impositam, quamdiu non recordatur, nec memorem Confessarium consulere potest, tunc cessat ejus obligatio illam adimplendi, nec tenetur Confessionem repetere, ut aliam poenitentiam recipiat. (Vide ibidem, numer. 93.)** Unde si culpabiliter oblitus sit, v. g. ob voluntariam nimiam dilationem in ipsa adimplenda, satis erit confiteri dictam culpabilem oblivionem, ut contra Richardum, Silvestrum, & quosdam alios docent Paludan. in 4. dist. 17. q. 5. art. 3. in fine, Cajetanus verb. Confessio iteranda :: verb. Ex parte satisfactionis :: Coninch. disp. 16. dub. 6. n. 86. Layman lib. 5. tract. 6. cap. 15. n. 17. verb. Sed quid? Vasquez, Lugo, & alii communiter cum Sporer l. c. num. 552. Et ratio est, quia praecipuum Confessarii non plus obligat, quam aliae leges, & praecipua, quae dum ignorantur, obligare nequeunt; Merito tamen consulunt citati Doctores expellere, ut Poenitens, qui sive inculpabiliter, sive culpabiliter, oblitus est poenitentiae, in sequenti Confessione petat sibi imponi aliam congruam peccatis, quae confiteri solet. Longe enim melius est satisfacere in hac vita, quam in alia.

26 **Poenitens invalide absolutus non tenetur Poenitentiam adimplere, quia tenetur postea Confessionem repetere, & inde novam poenitentiam peragere. Communis.**

27 **Poenitentiae injungendae debent esse aliquo modo proportionatae delictis, salutaris, & convenientes Poenitentium dispositioni, facultati, & utilitati. Communis ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 8. ibi: *Debent ergo Sacerdotes Domini quantum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & poenitentium facultate salutaris, & convenientes poenitentias injungere.***

28 **Unde graviter peccant Confessarii, qui absque ulla justa causa ex mera conniventia, affectu, vel respectu humano levissimas, seu nimis leves injungunt poenitentias pro gravibus peccatis, v. g. pro peccatis carnalibus aliquot Pater, & Ave; Et si tali conniventia ansam praebent licentibus peccandorum peccatorum participes fiunt, ut expresse habetur ex Tridentino loc. cit. ubi sic praecise prosequitur: *Ne si forte indulgentius cum poenitentibus egerint, levissima quadam opera pro gravissimis delictis imponendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.***

29 **In poenitentibus injungendis hos duos fines praeculibus semper habere debent Confessarii, primo, nempe ut quantum fieri potest, poenitentia injuncta sit**

ad aliquam saltem castigationem, & vindictam peccatorum, & secundo, ut aliquo modo conducat ad novae vitae custodiam, & infirmitatis contra relapsus medicamentum, ut expresse praescribit Tridentinum loc. cit. his verbis: Habeant pra oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novae vitae custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam in praeteritorum peccatorum vindictam, & castigationem.

30 Confessarii dictos duos fines pra oculis habentes possunt quandoque etiam leviores penitentias pro qualitate, dispositione, & statu penitentium imponere, quia ut loquitur idem Tridentinum c. sess. 14. c. 8. Tribunal Penitentiae non est Forum irae, vel poenarum, ibi: Nec propterea existimantur Sacramentum penitentiae esse forum irae, vel poenarum, Et S. Joan. Chrysost. homil. 43. cap. 23. Matthaei relatus in cap. Allegant. 12. caus. 26. q. 7. sic expresse dicit: Si erramus modicam penitentiam imponentes, nonne melius est propter misericordiam reddere rationem, quam propter crudelitatem? Ubi Pater largus est, Dispensator non debet esse tenax. Si Deus benignus est, cur Sacerdos austerus? Vis apparere Sanctus, circa vitam tuam esto austerus, circa aliorum benignus: Audiant te homines parva mandantem, & gravia facientem. Et S. Greg. Nazianz. Oration. 26. sic habet: Hanc rationem tene, ut partim illum corrigas, idque leviter & humane, non ut hostis, neque ut durus, & rigorosus Medicus. S. Franciscus Salesius agens de Penitentia in quibusdam locis dicit: Confessarius melius est consolatoris verbis imponere debet Penitentiam. & petere semper debeat ab eo, an penitentiam injunctam libenter faciat? Quia, si videret eum angustari, rectius faceret aliam ei leviores imponendo. S. Carolus Borromeus in Instit. Penit. p. 4. pag. 523. sic docet: Si ita expedire viderit, illum interroget, an possit, anve dubitet penitentiam sibi injunctam peragere? alioquin eam mutabit, aut minuet. S. Antoninus p. 3. tit. 17. cap. 20. sic hortatur: Confessor nullo modo debet permittere peccatorem recedere a se, sed potius imponat ei unum Pater, & aliud leve. Unde ibidem dicit: Si Sacerdos non possit gaudere de omnimoda purgatione ejus, saltem gaudeat, quod liberatum a Gehenna transmittat ad Purgatorium. Et Geson part. 2. Operum in regul. moral. sic recte concludit: Tutius est cum parva penitentia, qua sponte suscipitur, & verisimiliter adimpletur, ducere confessor ad Purgatorium, quam cum magna non implenda praecipitare in Infernum.

31 Unde hic assignantur in specie praecipuae aliquae causae, propter quas levior penitentia, quam alioquin peccata mereantur, possit licite a Confessariis imponi. Prima est infirma penitentis dispositio, & fragilitas, sive corporis, sive animi, ob quam prudenter timeatur majorem etsi justissimam non impleturum: Secunda est, quando in Penitente apparet extraordinaria magna contritio, qua jam multum expunxit de debitis poenis, quippe quae per seipsam potest sola totam abolere poenam: Tertia est, quando penitens lucratur Jubilaeum, vel aliam Indulgentiam plenariam, (vide Appendicem n. 63.) tunc enim non cogitur penitens nisi levior accepta penitentiam, quae se habeat per modum medicinae ad tollendas peccatorum reliquias, Henric. l. 7. c. 17. n. 2. Suarez disp. 38. sect. 10. n. 10. & disp. 59. sect. 2. num. 7. Layman l. 5. tract. 6. c. 15. n. 12. Sporer l. c. n. 545. qui n. 538. addit justam causam diminuendi penitentiam esse etiam, quando penitens lucratur, vel lucrari solet Indulgentias, etiam non plenarias. Quarta est gravis infirmitas penitentis, ob quam si jam desperata sit ejus salus, & plus ab ipso exigi non possit, expedit ei saltem injungere, ut Sacrosanctum Jesu nomen ter, vel quin-

ques ore proferat; vel si non possit ore proferre, saltem corde concipiat, & invocet, & inde moneatur, ut penitentia loco ipsam suam infirmitatem, & mortem impendientem Deo offerat in satisfactionem pro peccatis suis, idque in unione Passionis, & mortis Christi; item moneatur, ut de bonis suis elemosynas largiatur, missas celebrari curet; si autem non sit desperata ejus salus, est ei imponenda congrua penitentia, quae si forte pro gravitate criminum gravior esse debeat, injungi ei debet praestanda postquam convalescerit.

Opera pro Penitentia Sacramentali regulariter 32 injungenda consistunt genericè in Jejunio, Oratione, & Eleemosyna; Sicut enim peccatum in genere distinguitur in tria membra, scilicet in peccatum, seu Concupiscentiam carnis, in Concupiscentiam oculorum, & Superbiam vitae; 1. Joann. 2. Hinc Scotus in 4. dist. 15. q. 1. recte notat, quod singulis peccatis sic in genere distinctis correspondeat de congruo propria satisfactio in genere, scilicet peccato carnis Jejunium, sub quo comprehenduntur omnes penitentiae, ac afflictiones, seu mortificationes corporales, disciplinae, cilicia, humi cubationes, peregrinationes, & hujusmodi. Peccato Superbiae, & ceteris spiritualibus Oratio, quae & humiliter Spiritum Deo, & roborat contra peccata; & sub Oratione comprehenduntur omnes actus Religionis, ac Virtutum Theologicarum, ut actus Fidei, Spei, & Charitatis, seu amoris Dei, Contritionis, laudis divinae, adorationes, genuflexiones, Ecclesiarum visitationes, & hujusmodi; Peccato circa concupiscentiam temporalium, scilicet Avaritiae, & hujusmodi, Eleemosyna; sub qua comprehenduntur omnia opera misericordiae corporalia, & spiritalia, omnesque actus Charitatis erga proximum. Id ipsum habet Rituale Romanum tit. De Sacramento Penitentiae, ibi: Quare cures (Minister) quantum fieri potest, ut contrarias peccatis Penitentias injungat, veluti Avaris elemosynas, libidinosis jejunia, vel alias carnis afflictiones, Superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis studia &c.

Pro satisfactione, seu Penitentia Sacramentali potest nedom injungi opus bonum externum, sed interdum considerato Penitentis statu, etiam opus bonum internum, v. g. actus Fidei, Spei, Charitatis, Orationis mentalis, meditatio Mortis, Inferni, Passionis Christi, & hujusmodi, qui ex una parte hii in ordine ad Sacramentum satis sensibiles fiunt per externam injunctioem Confessarii, & acceptationem penitentis, & plerumque se sensibilibus product signis, & motibus sensibilibus; & ex altera parte sunt opus actum ad satisfaciendum, & plurimum utile penitenti; immo sapienter multo magis, quam opera externa, ut docet experientia. Est fere communis contra paucos.

Pro penitentia imponi potest etiam opus aliud 34 praecipuum, v. g. Jejunium in Quadragesima. Communis. (Vide Appendicem, num. 61.) Et ratio est, quia tale opus, ultra quam quod potest esse meritum gratiae, potest etiam esse satisfactorium poenae cum, non obstante priori praecipio, adhuc sit liberum, & consequenter virtute clavium elevari potest ad satisfactionem Sacramentalem. Et tunc in illud cadit duplex obligatio, una praecipii, alia Sacramenti. Unde tale opus omittens, v. g. Jejunium in Quadragesima, debet utriusque praecipii circumstantiam confiteri, quia contraheret duas multas specie distinctas; transgredieretur enim praecipium Ecclesiae intendens obedientiam seu temperantiam, & praecipium Confessarii intendens satisfactionem, & sic justitiam Communis.

Ordinarie tamen, cessante justa causa, non sunt 36 imponenda pro penitentia opera aliunde jam praecipua, & debita, sed opera supererogatoria, & aliunde

de indebita. Unde si Confessarius aliud non exprimat, aut ex ejus verbis, aut aliis circumstantiis contrarium non appareat, semper est intelligenda penitentia de opere non praecipio, & aliunde indebito, adeoque, si injungat auditionem missae in die festo, tenetur penitens audire duas. Communis.

37 Potest Confessarius interdum, modica penitentia imposita, etiam reliqua penitentis opera, tam debita, quam libera determinato aliquo tempore facienda, v. g. toto hoc mense, tota hac quadragesima, toto hoc anno auctoritate clavium elevare, & imponere in penitentiam Sacramentalem. Immo hoc quandoque expedit magnis peccatoribus, quibus propter fragilitatem, vel occupationes condigna pro peccatis penitentia imponi non potest; Marchant. Trib. part. 1. tract. 4. tit. 7. quest. 4. Sporer loc. cit. num. 567. & seq. & ipsis testibus, Communis aliorum. Et ratio est, quia sicuti potest Confessarius imponere penitentiam totius anni in certo opere debito, vel indebito, ita etiam potest imponere in pluribus, atque omnibus bonis operibus, quae penitentis tali tempore facturus est, v. g. elevare in satisfactionem Sacramentalem omnia jejunia totius Adventus, totius Quadragesimae, officium divinum totius anni, omnes elemosynas fieri solitas, omnes auditiones Missarum fieri consuetas, & hujusmodi.

38 Potest pro penitentia injungi Oratione, Eleemosyna, vel aliud opus bonum applicandum pro animabus Purgatorii. Lugo disp. 25. sect. 4. num. 62. Sporer l. c. num. 570. Diana part. 3. tract. 24. resol. 54. Reiffenstuel l. c. num. 30. Henno loc. cit. q. 7. petes 5. Felix Potestas l. cit. num. 3194. & communior aliorum cum Catechismo Romano part. 2. cap. 5. q. 63. contra paucos alios. Et ratio est, quia talis charitativa applicatio operis boni in suffragium defunctorum habet rationem satisfactionis ex duplici capite. I. Quantum est ex opere operato illius operis per Sacramentum elevati in applicationem ipsius penitentis. II. Quantum est ex opere operantis applicantis fructus satisfactorium, & imperatorium dictis animabus, ut proinde ea obligatio sic applicandi non impediatur, sed merito charitatis, & misericordiae etiam augeat satisfactionem propriam penitentis. Tum quia si Confessarius potest imponere pro satisfactione elemosynam corporalem dandam pauperibus hujus seculi, cur non potest elemosynam spirituales pauperibus, & animabus Purgatorii?

39 Penitentia regulariter imponenda est post audita peccata ante datam absolutionem, quia sic ordo Judicii, & Justitiae vindicativae melius servatur, & omnes partes materiae Sacramenti subjiciuntur Sacerdotis absolutioni, tamquam parti formali Sacramenti; Sic Communis Doctorum, & universalis praxis Ecclesiae. Ceterum fateatur omnes, posse etiam imponi penitentiam post datam absolutionem, non solum quando Confessarius est oblitus eam imponere ante absolutionem, sed etiam aliquando ex rationabili causa, quia talis ordinis nulla apparet necessitas, vel obligatio; tum quia satisfactio imposita paulo post absolutionem censetur moraliter fieri in ipso Sacramento, sicuti imposita ante absolutionem; In Jure enim quae in continenti fiunt, simul esse videntur.

40 Penitentiam sibi a Confessario impositam non potest penitens commutare in aliud opus etiam evidenter melius, quia inferior nunquam potest commutare in melius opus a Superiore praecipuum, penitens autem iudicio Confessarii, ut Superioris se subicit; adeoque tenetur stare ejus sententiae. Communis contra paucos.

41 Penitentiam commutare potest, non solum ille Confessarius, qui ipsam imposuit, sed etiam quicumque alius aequalem potestatem habens, quia idem est tribunal, idem Judicium ejusdem potestatis; & quamvis diversi in individuo sint Ministri, eorum tamen

men potestas est ejusdem rationis in omnibus, cum secundus Confessarius se habeat ut successor prioris in eodem Tribunali. Communis.

Dicitur autem notanter aequalem potestatem habens, 43 quia Confessarius non habens potestatem in casu reservato non potest commutare penitentiam pro reservatis ab alio impositam, quia non potest Confessarius commutare penitentiam, quam non potest imponere: sed non potest imponere penitentiam pro reservatis, cum non possit ab illis absolvi: ergo nec potest talem penitentiam commutare. Sic communior, & probabilior sententia Doctorum contra Vasquez, Henriquez, Fernandez, Navarrum, Bonacinam, & quosdam alios probabiliter tenentes contrarium, ex quo reservatio illorum peccatorum per primam absolutionem sit jam ablata, adeoque alius inferior Confessarius respectu illius penitentis jam habet sufficientem jurisdictionem in illa peccata.

44 Commutatio Penitentiae, si fiat ab eodem Confessario, qui illam imposuit, potest etiam fieri extra Confessionem; dummodo duret adhuc Sacramentum moraliter, id est, dummodo Confessarius adhuc habeat notitiam saltem confusam Confessionis, & status penitentis. Communis. Et ratio est, quia quamdiu durat moraliter Sacramentum, commutato censetur ad idem Judicium pertinere, & intra illud fieri; Confessarius enim ex perfecta Judicio adhuc memoret Confessionis, & status penitentis virtualiter tenet potestatem mitigandi & commutandi poenam ad petitionem, & preces ipsius Penitentis.

45 Si autem Confessarius omnino oblitus esset Confessionis, & nullam penitus retineret notitiam status penitentis, non posset penitentiam commutare, nisi repeteretur Confessio, seu saltem Penitens rememoraretur in confusio sua peccata, quia Confessarius non potest sententiam ferre, nisi cognita causa. Sic communior, & tutior sententia Henno, Scotti, Valentia, Sporer, Suarez, Coninch & aliorum cum Layman lib. 5. tract. 6. cap. 15. num. 16. ubi addit, quod secundum hanc probabilior sententiam repetenda sit quoque confessio penes eundem Confessarium adhuc retinentem memoriam peccatorum, seu status penitentis, si commutatio postuletur, elapso longo tempore a perfecta Confessione, v. g. trium, vel quatuor dierum intervallo, quia cum prioris Sacramentalis Confessionis Judicium legitime absolutum fuerit, & cum eo posterior penitentiae impositio ob temporis intervallum nullum ordinem gerat, sequitur non fore hanc penitentiam Sacramentalem, seu pertinentem ad Sacramentum penitentiae, nisi de novo Sacramentalis Confessionis, & absolutionis Judicium instituat. Sic sane probabilissime Layman tutiora suadens, ut fateatur etiam Sporer l. c. n. 586. quamvis ipse cum aliis contrariam sententiam, ut probabilem, & tutam teneat, & defendat, uti tenet, & defendit etiam Lugo disp. 25. num. 112. & plures alii.

46 Si commutatio penitentiae fiat a Confessario diverso ab illo, qui illam imposuit, debet necessario fieri in Confessione, alias, si fieret extra Confessionem, non esset Sacramentalis, & consequenter nulla, quia Confessarius nullam habet Jurisdictionem Sacramentalem in penitente, nisi dum seder in Tribunali penitentiae. Communis & certa.

An autem ad hoc, ut posterior Confessarius possit in nova Confessione commutare penitentiam prius ab alio impositam, necesse sit, quod ipsi rependantur, & explicentur a penitente illa praeterita peccata jam confessa, ob quae prior penitentia fuit imposita? Variant Doctores; Navarrus enim in Manual. c. 6. num. 22. Tamburin, Tolet, Henriquez, Rodriguez, Emmanuel Sa, & quatuordecim citati a Diana part. 3. tract. 4. resol. 53. & part. 4. tract. 4. resol. 241. Sporer l. c. num. 589. & alii tenent, probabile esse posse posteriorem Confessarium

in nova Confessione commutare illam pœnitentiam, etiam non auditis præteritis peccatis, ob quæ fuit imposita; quia posterior Confessarius cum sit Judex, & Medicus, potest de tota causa simul judicare juxta præsentem statum, & dispositionem pœnitentis, prout magis videbitur expirare: De tota autem simul causa sufficienter judicat, quando etiam non repetita pristina Confessione judicat hic, & nunc pœnitenti non expirare talem pœnitentiam; sed magis expirare aliam.

48 Communior tamen, & sine dubio probabilior, & tutior sententia, teste ipsomet Sporer *loc. cit. n. 588.* cum Suarez, Coninch, Layman, & aliis tenet, non posse Confessarium posteriorem commutare Pœnitentiam, nisi auditis saltem in confuso peccatis prioribus. Sic etiam Lugo *disp. 25. num. 107.* cum aliis ibi citatis recte notans etiam, quod ex Auctoribus, qui pro prima sententia afferuntur, multi non eam docent universaliter, sed solum quando subest aliqua gravis, & rationalis causa. *Mastrius theol. moral. disp. 21. num. 295.* Reiffenstuel *theolog. moral. tract. 14. dist. 10. quest. 1. num. 17.* Felix Potestas *l. c. quest. 3. conclus. 2. verb.* Hic autem controversitur: & plurimi alii. Et ratio nostræ conclusionis est, quia Confessarius, ut Judex, non potest ferre sententiam, nisi cognita causa; in nova autem Confessione, quamvis cognoscat causam præsentem, non cognoscit tamen causam præteritam, adeoque non potest disponere de sententia præterita, nisi notitiam saltem in confuso habeat causæ præteritæ. Tum quia Pœnitentia, quam posterior Confessarius imponit pro prioribus peccatis, est Sacramentalis, ergo debet esse pars Sacramenti; sed non potest esse pars Sacramenti, ergo &c. Probatur minor subsumpta, quia non potest esse pars hujus Sacramenti secundi, cum non possit esse pars hujus Sacramenti et satisfactio, quæ non imponitur pro peccatis confessis in hoc Sacramento, & quorum non datur absolutio; nam Satisfactio sequitur Confessionem, & absolutionem; neque potest esse pars prioris, quia non est ex præcepto, & impositione primi sacramenti Confessarii, qui fuit ejus Minister, sed ex præcepto, & impositione secundi, seu posterioris Confessarii, qui in dicto casu non est Minister prioris Sacramenti: ergo et satisfactio imposita à secundo, seu posteriore Confessario, non est pars illius prioris Sacramenti, adeoque &c.

49 Adducuntur hic Canones Pœnitentiales, quorum notitia viris Ecclesiasticis est valde necessaria. Sunt enim quedam regulæ directivæ ad Pœnitentias delinquentibus imponendas.

Considerandum est de Canonibus Pœnitentialibus: ad quorum intelligentiam prænotandum est, quod sicut est in scientiis practiis, quæ versantur circa opera, quod sermo in generali est incertus, & dubius, sed cum applicatur ad singularia, incipit quodammodo habere certitudinem, ut qui non considerat circumstantias particulares, potius deviet, quam se rectificet, ut patet in medicina, & scientia moralis: Sic est intelligendum in proposito, quod Canones instruunt in generali quomodo est Pœnitentia imponenda: sed descensum ad singularia Presbyteris discretis relinquunt, qui considerant circumstantias Personarum attendentes ad Canones, sicut ad regulas directivas, quia si contra Canones imponant, non recte imponunt. Nulli ergo Presbytero licet facere aliquid, quod possit Patrum regulis obviare; *dist. 38. Nullis.* In Canonibus autem maxime determinatur Pœnitentia quoad tempus, & magis quam quoad modum: quia illa determinatio est certior, & communior; Hæc Bonaventura. Ut ergo scias qualiter debeat procedere arbitrium Presbyteri, nota regulariter, sicut dictum est supra; septennis est pro peccato mortali Pœnitentia imponenda, & hoc non tantum propter temporis diuturnitatem, sed magis

propter significationem. In veteri enim lege Maria soror Moysi lepra percussa separata fuit extra castra VII. diebus, *num. 12.* Maria significat pœnitentem: Interpretatur enim *animarum mare.* Hæc pœnituit VII. diebus, sed nunc pœnitet VII. annis, quod significatum est *Exech. 4. Diem pro anno dedi tibi.* Si queratur, quare pœnitentia sit aggravata, cum Lex nova sit lex misericordiæ? Resp. quod hic est major ingratitude propter majorem gratiam, & major contemptus propter majorem dignitatem novæ legis, in qua Christi Sanguis est effusus, & gravior peccatum propter statum peccantis, qui debet esse perfectior. Et ulterius satisfactio in lege nova debet esse perfecta, ut in pristinum statum reducat; Et quia sol in una die non redit in idem punctum, sed in anno, ideo dies conversus est in annum. Rursum, quia perfectum remedium est in lege nova, ideo annus multiplicari debet per septem propter septem dona Spiritus Sancti recuperanda, & propter septem dotes, scilicet tres animæ, & quatuor corporis obtinendas. Hujusmodi autem pœnitentia non est omnibus imponenda, nec tamen est infirmanda, sed est insinuanda, ut cognoscatur, quam gravis est culpa. Hæc Sanctus Bonaventura. Licet autem pro singulis peccatis criminalibus sit statuta talis pœnitentia, debet tamen imponi magis, vel minus aspera, prout majoritas, vel minoritas criminis cum ceteris circumstantiis hoc exposcit, ut in sequentibus patet. A prædicta namque regula excipiuntur plurimi casus, in quibus propter dignitatem peccantis, vel criminis enormitatem, imponitur pœnitentia major, aliquando etiam ex variis causis minor. Ad hoc ergo quod Presbyter circa Pœnitentias disponendo cautius arbitretur, notandi sunt casus, in quibus per Canones certæ pœnitentiæ imponuntur, quos scilicet Canones tenetur Presbyter scire, ut dictum est supra. Sunt autem isti.

Primus est, quod si Presbyter fornicationem fecerit, Pœnitentiam X. annorum faciat hoc modo, scilicet quod sit inclusus, sive à ceteris in aliquo remotus, sacco indutus, & humi postratus misericordiam Dei jugiter implorans, primis tribus mensibus à vespere in vespera pane, & aqua utatur, exceptis Dominicis diebus, & festis præcipuis, in quibus, modico vino, pisciculis, & leguminibus recreetur. Elapsis autem sic tribus primis mensibus, de illo exeat, non tamen in publicum procedat, ne populus in eum scandalizet. Et per hoc videtur, quod in publico crimine loquatur. Post hoc resumptis viribus aliquantulum, unum annum & dimidium in pane, & aqua expleat, exceptis Dominicis, & aliis præcipuis festis, in quibus vino, sagimine, ovis, & caseo poterit uti. Finito sic primo anno, & dimidio, particeps sit Corporis Domini, & ad pacem veniat, & ad Psalmos cum aliis fratribus canendus in Choro ultimus recipiatur, ad cornu tamen altaris non accedat, sed minorum Ordinum tantum officia gerat, deinde usque ad completionem septimi anni tres legitimas ferias, scilicet secundam, quartam, & sextam, exceptis diebus Paschalis, qui sunt quinquaginta, in pane & aqua jejunet. Secundam tamen feriam uno Psalterio, vel denario si sit operarius redimere poterit. Et sic cum septimum annum compleverit, potest cum Episcopus ad gradum pristinum revocare; ita tamen quod in tribus annis sequentibus sine ulla redemptione omni sexta feria in pane, & aqua jejunet. Et eadem Pœnitentia imponenda est Presbytero de omnibus aliis peccatis, quæ depositionem inducunt. Probantur autem hæc omnia *82. dist.* Presbyter si fornicationem: quod intelligit quidam de simplici fornicatione, & alii forte melius secundum Rayn. de adulterio, vel incestu: puta quia cognovit conjugatam consanguineam, vel affinem.

Secundus casus est, si Presbyter cognovit filiam suam

suam spiritualem, quam scilicet baptizavit, vel in Baptismo, vel in Confirmatione tenuit, vel quæ sibi confessa fuit, debet pœnitentiam agere XII. annis, & etiam debet deponi, si crimen sit manifestum, & peregrinatio XV. annis pœnitat; & postea monasterium intret, tota vita sua moraturus ibidem. Episcopus vero, qui talia commisit, pœnitat XV. annis. Ipsa vero mulier debet omnia relinquere, & res suas pauperibus dare, & conversa usque ad mortem in monasterio Deo servire; *30. quest. 1.* Si quis Sacerdos: & *cap. Non debet:*

Tertius est, quod quicumque filiam suam spiritualem, vel Matrem cognoscit, septem annis pœnitat, & similiter ei consentientes; *30. quest. 3.* Non oportet:

Quartus est, quod qui contrahit cum aliqua alii desponsata per verba de presenti, ipsa dimissa, 40. diebus jejunet in pane, & aqua, & sequentibus septem annis pœnitat. *De sponsa duorum; Accepti.*

Quintus est, quod qui cognoscit duas commatres, vel sorores, sive uxor vivat, sive non, ad minus VII. annis pœnitat, licet plus deberet; *30. q. 4.* Si Pater:

Sextus est, quod qui cognoverit Monialem, sive devotam, X. annis pœnitat, & similiter ipsa secundum formam traditam *27. quest. 1.* De filia, & *2.* Devotam: in quorum I. C. dicitur, quod si filia Episcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi post votum solemne contraxerit Matrimonium, non admittitur ad communionem nisi marito defuncto pœnitentiam egerit; si autem eo vivente decesserit, & Pœnitentiam egerit, & communionem petierit, tantum in fine vite recipiet eam; in *2. c. dicitur*, quod devota peccans non est recipienda in ecclesia, nisi peccare desierit, & desinens egerit Pœnitentiam X. annis, postea recipiatur ad communionem, & antequam in ecclesia admittatur ad orationem, ad nullius convivium christianæ mulieris accedat.

Septimus est de eo, qui ignoranter cognoscit duas sorores vel matrem, & filiam, vel amitam, & nepotem, pœnitat VII. annis, si autem scierit, perpetuo privetur conjugio, *34. quest. 1.* Si quis cum duabus:

Octavus est, quod qui duxit in uxorem eam, quam pollut per adulterium, pœnitat V. annis, *31. q. 1.* Si qua fuerit vidua.

Nonus est, quod qui contra naturam peccavit, si sit Clericus, debet deponi, vel Religioni tradi, si corrigibilis appareat, ad perpetuum Pœnitentiam peragendam. Si vero sit laicus à cœtu Fidelium usque ad condignam satisfactionem debet fieri alienus *De excess. Pralat. Cleric.* Hoc enim vitium majus est, quam cognoscere matrem; *39. q. 7.* Adulterii: & hæc August. Adulteri, inquit malum vincit fornicationem, vincitur autem ab incestu fornicatio. Pejus enim est cum matre, quam cum aliena uxore concubere, sed omnium pessimum est, quod contra naturam fit, ut si vir membro mulieris non ad hoc concessio voluerit uti. *Hæc Aug.* Quocumque autem modo tale factum exerceatur, præterquam inter virum & feminam ordinate, & in vase debito, vitium contra naturam, & sodomiticum judicatur, ut dicit Raynald.

Decimus est, quod qui coheret cum brutis, pœnitat plusquam VII. annis, & similiter pro incestu, *33. quest. 2.* Hoc ipsum:

Undecimus est, quod Presbyter, qui interest Claustralibus nuptiis, triennio suspendatur, & si culpa exegerit, gravius puniatur. *De Clan. despons.* Cum inhibito:

Duodecimus est, quod qui votum simplex violaverit, pœnitat 3. an. *27. dist.* Si vir:

Decimus tertius est, quod qui excommunicatus celebraverit, debet triennio pœnitere, & per *2. 4.*

& *6. feriam à vino, & carnibus abstinere; 11. q. 3.* de His: De pena vero degradati celebrantis habetur *dist. 50.* Accedens:

Decimus quartus est, quod homicida voluntarius sine spe restitutionis deponitur, & pœnitat VII. annis; *50. dist. Minor.*

Decimus quintus est, quod homicida casualis pœnitat V. ann. & hoc secundum Rayn. si culpa casum præcessit, aliter non, nisi forte ad cautelam, *dist. 50.* Eos, & duobus, *cap. seq.*

Decimus sextus est, quod si quis fecerit homicidium propter necessitatem evitabilem, pœnitat II. ann. *dist. 50. cap. De his Clericis,* quæ licet si inevitabilis esset, in nullo sibi imputaretur; *50. dist.* Quia te. Quod verum est quoad culpam, sed bonum esset, quod pœnitentia quoad cautelam, & innocentiam suam Ecclesiæ ostendendam; *De homic. c. 2. §. ultim.* Et secundum Rayn. forte distingui potest in homicidio necessario, sicut in casuali, & utrum culpa præcesserit necessitatem, vel non *Arg. dist. 50. De Homic. Interfectis.* Sed si quis per insaniam committat homicidium, non ei imputatur; *3. q. 9. Judicis* quin etiam, qui intuitu disciplinæ incaute percutiendo occidit, deponitur; *De homic. Presbyterum 15. quest. 1.* Si quis non iratus. Sed qui ligatum latronem interficit, deponitur, *de homicid. Suscepimus.* Qui autem latronem occultum occidit, quum vivum comprehendere potuit, 40. diebus non intret Ecclesiam, & alias pœnitere debet; *de homicid. Interfectis.* Qui vero Paganum, vel Judæum occidit pœnitat 40. diebus *dist. 50. cap. Qui vero odii.*

Decimus septimus est, quod matricida pœnitat X. ann. secundum formam satis aperte traditam *33. quest. 2. Latorem.* Uxoricide vero gravius pœnitentia debet imponi. Talis enim, & qui Dominum occidit, nunquam equitat, nec vehiculo portatur, nec Matrimonium contrahit usque ad X. ann. carnes non comedit, nec vinum bibit, & alia, quæ habentur *33. q. 2. Admonere, & c.* Quicumque: imponitur autem Pœnitentia major uxoricide, non quia illud peccatum sit gravius isto, sed quia homines prioriores sunt occidendum uxores, quam matres; majus enim peccatum est occidere matrem, quam uxorem occidere, ut dicit Bonaventura in *4. sent. & communiter omnes Doct. Gul. vero Duran.* tenet contrarium in *Repertor.* pro eo quod uxoricide imponitur Pœnitentia major. Mihi autem magis placet sententia aliorum. Sed qualem Pœnitentiam agere debent qui filios occidunt? Resp. Aut est certum quod ipsimet scientes interfecerunt, & sic debet eis imponi Pœnitentia major; quam pro alio homicidio. *Arg. de his, qui filios occiderunt, cap. ult. in text. & gl. & de homicid.* Cum juramento de pœnit. *dist. 1.* Aut facta: In hoc tamen casu vir uxorem recuperat quam coactus abjuraverat, & ipsa Pœnitentiam agit secundum arbitrium Episcopi, ita quod si habet alios filios, pacifice gubernare possit eos uxor, *c. Intelleximus, eod. tit.* quod si virum non habet, induci debet, ut intret Religionem, ad quod si non potest induci, tutius est ei dare licentiam nubendi, ut *eod. tit. c. Veniens:* Et hoc quando timetur de incontinentia, alias non, ut patet *33. q. 1. In adolescentia.* Et si pater sit Clericus, ab Officio Altaris debet perpetuo abstinere, & ei gravius, quam Laico; non tamen publica (nisi veniat in publicum) Pœnitentia debet imponi, *de pœnit. Questum:* Aut certum est, quod non interfecerunt sponte, nec in culpa fuerunt, sed casu fortuito contigit; & sic de stricto jure in nullo tenentur. *Arg. De homic. Ex literis 2. c. Joannes & c. ultim.* Nisi velint ad cautelam pœnitere. In dubio tamen præsumitur, quod non hoc ex certa scientia, sed potius ex incuria provenit, *De presump. Afferre:* Aut certum est, quod non exhiberunt omnem diligentiam, quam potuerunt & debuerunt, & sic